

Dániel Varró (Maďarsko)

Narozen 1977, na budapeštské univerzitě ELTE vystudoval maďarštinu a angličtinu, ale už od gymnazijních let publikuje básně a umělecké překlady. Debutoval sbírkou milostné poezie *Szívdezzert (Srdcový dezert)*, vydal několik dalších samostatných sbírek a přispěl do mnoha antologií (většinou dětské poezie). Vyznačuje se originálním humorem. Překládá hlavně poezii a divadelní hry. Se spoluautorkou *Lyříčka a Epičky* (Větrné mlýny, 2022) se seznámil v literární soutěži.

ukázkypřeložil Robert Svoboda

POSELSTVÍ ČTENÁŘŮM

– příležitostná báseň na počest roku čtení –

Středem všeho dění je teď čtení a vás, doufám, napadá – typické maďarské jméno, Závada – jinak je snad můj nápad bez závad, neschází v něm Péter Esterházy, ani Dezső Tandori – a dalších darmožroutů sbory – současní maďarští autoři – kdo je čte, láskou k nim zahoří. – Bez spisovatelů není čtení, to je nasnadě – (uvedme také Lajoše Partiho Nagye) – kdyby se autorské dílny nečinily, čtenáři by, ať se jim to líbí, či nelíbí – bez milosti četli Harlequiny – milostné slátaniny červené knihovny – proto jsem přišel sem se svým poselstvím.

Dříve však, než zmlknou mi slova v ústech – zeptám se v dokonalé úctě – čtenáři předrazí – zde na pomezí prózy a poezie – v póze po krk v rýmované próze, v makámě – (říkám mámě, psát makámy je jako kálet drahokamy – avšak z druhé strany, to se ví, je to úkol nelehký – bezmála stejně těžký, jako kdybyste chtěli létat pěšky) – prostě jedna otázka se sem vtírá: – čte čtenář dost, nebo je to bída, kdo hlídá, co, proč, kdy a jak si vybírá – a když už čte, tak koho – Laciho Garacziho nebo Pistu Eörsiho – a odkud ví čtenář laskavý, milý, vážený – co stojí – za přečtení? – Do jakých knížek má nahlížet bratříček – nebo stařec, když život už nestojí za řeč – či milenec horoucně na louce? – Na lehkou váhu neberte ani četbu v pubertě, kdy na tváři – se daří – nejapné akné, odporné vyrážce – V této odborné otázce budu váš rádce.

Na srdce vám kladu radu – Berte v úvahu svou povahu a vyberte si knihu dle osobního stříhu – aby pro vás literární text nebyl trest. – K tomu vás chci vést.

Jinými slovy: pro srdce neoblomná – vázaná řeč není vhodná – kdo se chová jak křovák, nikdá se nezasní – ať se vzdá básní – spíš bych ho navnadil na prozaická díla – zachová si dekorum – když se věnuje autorům obsáhlých románů – a má ty tlustospisy k dispozici – hned po ránu v ložnici na polici – povídky čte pak už bez pobídky.

Kdo si od dětství myslí svý – a stále leží – v knihách odvahy a dobrodružství – neb je sám duší indián – nemusí tápat, hladce trefí na Divoký západ – a nepřátele Karla Maye hlava nehlava pošle do háje – pro toho je super i Cooper – a jiné westerny dle jeho gusta. – Kdo nečte zhusta – Prousta – a bojí se Joyce – ocení spíš postoj, který ztělesňuje Tolstoj – kdo hledá v četbě po obědě vtipného kamaráda – tomu nabídnu P. Howarda, a – nezná-li Švejka – (takovýho bejka potkat, to by byla fraška), – přimlouvám se i za Haška – stačí troška – dobré

vůle – s chutí do toho a půl je – hotovo – a jestli se mu nezalíbí – a najde chyby i ve Wodehousovi – takových vaudevillů by prý i on za chvíli napsal tucty – získá znovu k písemnictví důvěru – když si přečte Kunderu.

Ale nezůstávejte u prózy – vy mimózy! – A prózy se nedrží ani ty, člověče nebohý – jehož nohy – rozedřely – těsné boty životní sloty – užší než plesové střevíčky našich prababiček – čti radši Babbitse!

Skutečně bystří literární mistři – píšou lyriku, tak je to v rychtyku – prozaik rozměňuje – talent na drobné, to je mu podobné – kupujte tedy poezii, ať stojí, co stojí, – každou svoji kapsu napěchujte sbírkami – plňte si básněmi kabáty, kabelky i tlumoky – to je mé poselství ctěné čtenářské obci.

SLAVNOSTNÍ MYŠLENKY ZEMÁKA ZAMJATINA

Slavnostní zemácká sešlosti!

A zdravím i zbylé, kteří.

Je fuk, kolikadomí jsme,
zemáci v sebe věří.

Zejména se zde zmíním o,
vždyť bez toho jen stěží.

Událost, již dnes slavíme,
v análech stojí psána.

Zdůrazněme však, mince že
to je jen jedna strana.

Mohlo to skončit v neprospěch,
kdyby se tenkrát zrána.

Věčnou nadějí nás živí
dnešní slavné výročí.

Zhoubný plevel i s kořeny
vyplejme ze svých srdcí!

Moje teta říkala,
že – a teď ji cituji.

Z Branibor bramborová sněť
když ztekla zemácký hrad,

Lekli se nás – pročez dodnes
září hrdost z našich řad!

K tomu však je ještě třeba
bezpodmínečně dodat.

Můžeme se ptát, kdy to už
jednou provždy uzavřem
v úctě k předkům, co připluli
z Ameriky s Columbem
Nesmíme však zapomínat,
že řečeno s klasikem.

Velevážení přítomní!
jsem jen syrová hlíza,
tak odpusťte, že nespustím
sladce jak patolízal
a nevyhnu se palčivé
– to je dnes hlavní výzva.

Sem bych pro zpestření vsunul
kratičkou anekdotu:
Střílela motýčka, chacha,
koroptyve poblíž plotu.
Mluvme však vážně, těžko se
dá čekat, že se to tu.

Přátelé, nebudíme skleslí,
důvod k oslavám dán je.
Trnitou cestu, krok sun krok,
úspěšně zdoláváme.
Tady však podotknu, že když
posoudím celý záměr.

Jsem skálopevně přesvědčen,
všem překážkám navzdory
– zvažte mínění ostřílené
sadbové brambory –,
že už je čas i na téma
si vyměnit názory.

Slovo, co z mých úst vyjde,
nezvi zajícem v pytli,
vždyť čím víc je uhozené,
tím víc je na něm pravdy.
Před zemáky drahé vlasti
všecko svinstvo zatloukejme!

Na závěr jako pointu
vám přednesu, co jeden
z předků našich chrabrých předků
si dovolil říct před plénem,
když rozveselil posluchače
tímto bonmotem.

[KAVÁRNA]

Seděl v ní básník se srdcem na dlani,
jež neskrývalo žádnou lotřinu,
a k pultu zřel, na němž se šikovaly
kohorty kremrolí a muffinů...
Ke kafi přikusoval, napůl ve snách,
sýrový bagel sebelítosti,
vycítiv, že již beze zbytku zná
tok každé minuty své budoucnosti.
Och, kolik ulic prošel kdysi pěšky,
junácky dohnal každou šalinu,
dnes však už jen, odkud zní kavárenský
cvrkot, hledal, kde mají wifinu,
kde lhostejnost, pramáť znuděných číšnic,
rozšláplých dřeváků podpatky klape
a kam proniká zvenčí svist kompaktních
plavých elektrik na okružní třídě.
Stolek v rohu byl jeho oáza,
u něj seděl, míchaje kávu s mlékem,
každou chvíli se palcem drbal za
všedními strastmi obtíženým uchem
(jež múza dřív tak nenechala v klidu,
že člověk žadonil už div ne vkleče,
ať sníží frekvenci svých polibků –
zato dnes jása, když mu neuteče),
a jak najednou tichá lžička hluše
narazila na stěnu kelímku,
napadlo ho, že v jeho věku slušný
básník je mrtev, proč on výjimku
má tvořit, co kdyby už na skobu
pověsil lyru – je, jak známo, těžká
a dvakrát těžká je ta jeho lehká,

byť zpozdlí medvídě se jí chechtá,
a ač na svou hvězdu myslel s odporem,
neb světlo její v pádu pohaslo, '
přec jen laptop na stolku mramorovém
maně zapnul, pak do něj zadal heslo
a rétorsky se tázal sebe sama:
Není předčasné vzdát se rytí run?
Načež tak, jak byl zvyklý, rozklimproval
svůj klavír zbortěný, strhaných strůn.

MĚSTSKÝ BÁSNÍK V ROZKVELLÉ ZAHRADE

– *popěwek kwětinový* –

*„Ladoňky blankytné, větévky voňavé
Tak mě rozjuchaly,
Růže slézové i angelie moje
Oči pokochaly.*

*Zahléd' jsem mučenky, zelené vavříny,
Lepost symbrosií,
Velebné cedry, mámivé konvalinky,
koberce sasančí.“*

(Pál Esterházy: Básnická skládání o zahradních květech)

Vejdu do zahrady, rozhlížím se všady, hled se vlevo vrhá –
a viz, šlahoun dlouhý, co je to zač, kdo ví, po zdi domu šplhá.

U jedné mé paty, porost dužinatý nevímčeho chví se,
tam zas vonné tento a krásné bůhvíco kvetou ruku v ruce.

Každý ten jara květ, jak je jasně vidět, roste na zahradě,
přestože Škroup s Tylem píšou starým stylem, že prý skví se v sadě.

I kopřiva je tu, jestli se nepletu, já se zeptám Žofky,
až budu fakt v koncích, jo, v těch bílých zvoncích poznávám sněženky.

Z větve čimčaráru slyším, nemám páru, na čem se to houpe,
pod jakou dřevinu jsem dal trampolínu (to byla fajn koupě).

Neznám toho ptáka, je to pštros, či straka? Určitě ne kachna.
Pět peněz, křepelka, případně ženetka, prostě akrobatka.

Z ptáčků kakofonních už mi v uších zvoní, v tom jejich mumraji
není slyšet trylky, častější jsou chvílky, kdy sprostě vřískají.

Stokrát lahodnější hudbou v centru Pešti, když tam člověk žije,
je hladivě lidské, milé, melodické zvonění tramvaje.

Luzný městský ruch, jsi stálý hluk v uchu, hudbou sfér zvaný mnou!
Dopravo hromadná, vez mě zas večer na party pokerovou!

Cestovat v návalu tetovaných údů, ztratit se pomalu
v autobuse, v metru, v džungli ostrých loktů pijáků redbullu...

O fauně a flóře mně se zpívat nechce!
Ty, městské povětrí, mě dále nešetří,
radš mě naplň jedem, rozehraj mě, jedem,
ty jsi má zahrada, v níž rád polykám prach,
v níž nejsem, i když jsem, všemi jsa přehlížen, mládí pohádka má,
odstrčen, odhozen, a přec jen v tobě jsem byl opravdu doma.

MANŽELSKÁ LYRIKA

„Ženo má, hodná a drahá, tak drahá“

(Dezső Kosztolányi)

„Neměl jsem si tě brát, ty poběhlce“

(János Arany: Goethe)

(Moje žena je kouzelná)

Moje žena je kouzelná, divá, rozmarná, nezkrotná, nestálá jak vítr, i když stojí, staví
sněhuláka zajdu, třeba na zastávce autobusu, když tam sněží, a na louce, letní louce (na louce
se též nezapře) určitě najde za chvílku čtyřlístek v moři trojlístků, vidí ho, i když tam není, trhá
je, i když tam nejsou, celou náruč čtyřlístků si natrhá, kdy se jí zachce, jak to dělá, kdo to chápe,
nad kouzelnou, rozumu se vymykající, spontánní bytostí její jen žasnu, jak nad sněhulákem
zajdou, hned je vábná, hned mrzutá a někdy už si říkám, že se z ní úplně zcvoknu,

když je mi fajn, náladu mi občas spontánně pokazí nepředvídaným rozmarem, někdy mě

rozteskní, někdy mě zase spíš okouzluje, někdy mě docela vzruší, zato jindy rozčiluje, zuřím, co vám mám povídat, a někdy mám vážně už chuť ji tak trochu uškrtit.

Moje žena je kouzelná, občas hrozně nepřístupná, někdy se promění v rampouch, kdovíproč se na mě naštve, i vzduch mezi námi nechá zledovatět jak v mrazáku a jen ukřivděně mlčí, mlčí čím dál protivnějc,

na nechápavé otázky neodpovídá, významným mlčením mě trestá za mé nevyužitelné hříchy, je strašlivě uražená, proč, na to můj rozum nemá, solidními argumenty se to nedá podepřít.

Nikdo v širém světě mě víc nevytočí nežli ona, nic mě nedokáže tolik rozlítit, jako když na mě nepromluví, jen mě chladně, beze slov ignoruje,

a jak povahu mám dobrou, klidnou, mírnou, až pokornou, z tlamy plamen vyšlehne mi, moje vousy modře hoří, každý vous se kroutí jak sám ohnivý had modrohlov a mozek spadne mi, jako když Windows skolí modrá smrt.

Starodávné nadávky se honí v mé třešticí hlavě, v mém ztemnělém mozku všechno zmodrá nebo zfialoví, ať to zkouším, jak to zkouším, nedovedu se uklidnit, napočítám do deseti, pět hlubokých nadechnutí, přesto ale vidím modře, strašná modrá všechny další barvy a city přetře,

pekelným ohněm plápolá ve mně pomstychtivá touha, s vousy, co je sirný plamen zbarvil jako Modrý Kameň, zblblejší než zuřivý býk, zfialovělý mrtvicí, přílezeš ke křížku, Judit? dostávám chuť, bez legrace, opravdu ji uškrtit.

Zatímco se vztekám, koulím očima a hryžu si rty, napočítám do deseti, pět hlubokých nadechnutí, vida modře, s fialovým mozkiem, prostě modrovous,

ona ke mně milostivě prohodí posměšným tónem, co mi je?, pročpak tak vzdychám?, je schopná se pozastavit nad mým jediným povzdechem, tichounkým, když strašným hněvem srší moje bouřící krev, ještě se mi posmívá a ještě bude mít kecy,

to je ona, celá ona, zas ten tón a ať se zklidním, jinak že se mnou nemluví, jak to jinak? jaký jinak? doted' se mnou mluvila snad?, aby se ti, helmbrechtnice, mihule, hned seschly líce, harapanno, hadrnice, ať, láryně, pozná, že jsem, smyslů zbaven slepým vztekem, téměř patologickým,

přepískla to a já mám stres! Desdemono, modlila ses? dostal jsem chuť opravdu ji, opravdu ji uškrtit.

Nové variace na dětskou písničku: **A gyerekdal/ Dětská písnička**

Tele, tele strakaté,
bez oháňky, bezuché,
nám se nechce jinde žít,
než kde se dá mlíčko pít.

Kassák Lajos-os változat/ Variace v avantgardním stylu Lajose Kassáka

Krávy kokrhají barvy do strnišť a koušou do
vlastních nikdy nevyrostlých oháněk
och bū
och chro chro
někdo v nás podožil eiffelky jeřábů a slévači
byli po sám okraj naplnění metafyzickými výšinami
nadojí na a do a jí
och bū
och mé mé
člověk je koneckonců sáček mléka
stačí mu odříznout ucho a hned z něho vyvan
goghuje ztvarohovatělé mládí
kovadliny kapají
třmínek
kladívko
proražená blána vnitřního ucha
och poličko krvavá
pravím vám pro všechna podchlazená telata
přísliby
dojných krav postavme nová vrata
potíž je v tom že í-á
i já jsem dobytek
i ty jsi dobytek
a ona je taky kráva
součet mých uší a oháněk je tedy 0
váha hvězd už je jatečná
a chovatelům koz z nosních dírek píšťala
vymuzicíruje speciální šle
odežeňte odtud sršně
sudkulatý semtele
a nejsprávnější bude když se do mlékáren
přímo
nastěhujeme.